

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 146/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

192/2009. (VI. 24.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **budapesti lakos** panaszos¹ 2009. március 20-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. június 24-én – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos 2009. március 20-án terjesztett elő panaszbeadványt a 2009. március 15-én vele szemben történt, illetve őt érintő rendőri intézkedés (előállítás és ennek körülményei, időtartama) tárgyában; és kérte, hogy ügyét a Testület vizsgálja ki.

I.

A panaszos 2009. március 20-án a Testülethez elektronikus formában előterjesztett, majd 2009. március 26-án aláírásával is megerősített panaszbeadványában előadta, hogy 2009. március 15-én éjjel a Gyorskocsi utcában kézhez vett, szabálysértést megállapító határozatával nem ért egyet, valamint az ezt megelőző előállítással sem, amelynek során őt levetkőztették, és adatait rögzítették. Ez idő alatt a panaszos hozzátartozóit nem értesíthette, valamint nem jelezték számára, hogy lehetősége lenne jogi képviselő igénybevételére.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

Mindezek alapján kérte a Testület vizsgálatát.

II.

1) A panasz kivizsgálása során – a tényállás pontosabb megismerése érdekében – a Testület felvilágosítás-kéréssel fordult az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálatának vezetőjéhez, és megküldeni kérte az ügygel összefüggésben keletkezett rendőrségi dokumentumokat.

2) A Rendőrség a Testület felvilágosítás-kérésére a következő dokumentumokat küldte meg:

- Budapest rendőrfőkapitányának 01000/12945/2009/Ált. számú egyedi utasítása, amelyben 2009. március 14., 0 órától 2009. március 16., 8 óráig fokozott ellenőrzést rendelt el Budapest teljes területére.

- A BRFK hivatalvezetőjének összefoglaló jelentése, amely részletes válaszokat adott a Testület által feltett kérdésekre.

- A BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály Metró és Vasútbiztonsági Osztály Metró Rendőrségi Alosztály r. főtörzsőrmester. jelentését, amelyben leírta a panaszossal szemben az V. kerület, Szent István téren 18 óra 15 perckor lezajlott intézkedések körülményeit.

- A BRFK Rendészeti Szervek Bevetési Főosztály Bevetési Osztály Bevetési Alosztály II. r. őrmester jelentése a panaszos ellen foganatosított intézkedés körülményeiről

- A panaszos előállítás alatt történt meghallgatásáról készült jegyzőkönyv másolata.

- A panaszos rendezvényről való előállításáról kitöltött jelentőlap másolata.

- A panaszos fogdába történt befogadásakor a b.v. orvos által kiállított orvosi vélemény másolata.

- A panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolás másolata.

- A panaszost jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértése elkövetése miatt indult szabálysértés elkövetése miatt elmarasztaló határozat másolata.

- A panaszos – jogi képviselő által benyújtott-halasztó hatályú kifogása a BRFK. V. kerületi Rendőrkapitányságánál, mint szabálysértési hatóságnál betervezve

- A BRFK V. kerületi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Osztályának a kifogás elbírálása céljából, a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz írt levele.

A Testület a fenti dokumentumokon kívül állásfoglalása kialakításakor tekintettel volt az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának OBH 2624/2009. számú, 2009. április 30-án kelt jelentésében (a továbbiakban: Jelentés) foglaltakra is.

A Rendőrség által a Testület részére az ügygel kapcsolatban megküldött dokumentumokból az alábbiakat lehetett megállapítani.

3) Budapest rendőrfőkapitánya a 0100/12945/2009. ált. számú egyedi utasításában, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 30. §-ának (1),

valamint (3) bekezdése alapján Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el 2009. március 14-én 0 órától 2009. március 16-án 8 óráig. A feladat végrehajtásába beosztott rendőri állomány a fokozott ellenőrzés keretében figyelemmel kísérte a rendezvényekre érkezőket, megakadályozta az esetleges jogsértések kialakulását. Ennek során szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat- és csomagátvizsgálást hajtott végre. Az állomány feladata volt az esetlegesen megbomló rend helyreállításában való közreműködés, jogsértés esetén a szükséges intézkedések végrehajtása. Az utasítás indokolása szerint a nemzeti ünnepekhez kapcsolódó események, rendezvények kiemelkedő társadalmi jelentőséggel bírnak, amely indokoltá teszi, hogy ezek nyugodt körülmények között, zavartalanul, a résztvevők biztonságának garantálása mellett kerüljenek megrendezésre. A nemzeti ünnep és az egyéb demonstratív tömegrendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében indokolt az érintett helyszíneken a személy- és gépjárműforgalom fokozott ellenőrzése. Ezen kívül az indokolás tartalmazza mindazokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzés elrendelését lehetővé teszik.

4) A BRFK hivatalvezetőjének összefoglaló jelentése a Testület által a felvilágosításkérés keretei között feltett kérdésekre a következő válaszokat tartalmazza. Az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának, valamint a Magyar Helsinki Bizottságának az elérhetőségeit tartalmazó kiadványt a Magyar Helsinki Bizottság 2003-ban adta ki. Csak a 2009. március 15-ei panaszügyek kapcsán derült fény arra, hogy az ezen szereplő elérhetőségek megváltoztak, ezért intézkedés történt arra, hogy a BRFK Központi Fogdában egy 2005-ben kiadott kiadvány kerüljön elhelyezésre. A Testülethez fordulás lehetősége – az összefoglaló jelentés szerint – azért nem szerepel a tájékoztatóban, mivel ezt semmilyen norma nem írja elő; leszámítva a rendőri intézkedések elleni panaszok egységes kezeléséről szóló 36/2008. (OT 19.) ORFK utasítás egyes, nem kellő pontossággal megfogalmazott rendelkezéseit. Az összefoglaló jelentés azonban arra nézve is tájékoztatást adott, hogy jelenleg folyamatban van egy BRFK intézkedés kiadása, amelyben szabályozni kívánják, hogy a Testületre vonatkozó tájékoztatás a BRFK Központi Panaszirodán, az ügyeletken, a BRFK Központi Fogdán, valamint a helyi szervek fogdáján és előállító helyiségeiben is elhelyezésre kerüljön.

Az összefoglaló jelentés leírja, hogy a panaszos 2009. március 15-én 20 óra 25 perctől 2009. március 16-án, 0 óra 25 percig volt a Gyorskocsi utcai fogdában.

A rendelkezésre álló iratok szerint az előállítás végrehajtása során a panaszos úgy nyilatkozott, hogy nem kéri a hozzátartozója, képviselője értesítését.

A BRFK V. kerületi Rendőrkapitányság szabálysértési segédelőadója 01805-2167/5/2009. szabs. számú jelentésben foglaltak szerint, a panaszost a szabálysértési eljárás során az ügy előadója meghallgatta. A meghallgatási jegyzőkönyv felvétele során a panaszosnak több alkalommal felajánlották jogi képviselő igénybevételének lehetőségét, de ő azzal nem kívánt élni.

5) A BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály Metró és Vasútbiztonsági Osztály Metró Rendőrségi Alosztály r. főtörzsőrmester jelentése szerint ő az említett

napon a Darázs 30-as hívóval rendelkező rendőr utasítására egysoros mozgósorfallal alakították és megkezdték a jelenlevők kiszorítását a Bazilika irányába. A Bazilika feljárójánál figyelmes lett egy férfira, amint az ott szolgálatot teljesítő Kutyás Alosztály beosztottjait és a velük szolgálatot teljesítő kutyákat szidalmazza. A panaszos felszólította, hogy hagyja el a területet a Deák tér irányába. A panaszos azonban el akart futni mellette és a sorfallal mögötti lezárt területre szeretett volna bejutni. A sorfallal melletti elhaladása közben rendőrrel nem érintkezett. A Bazilika oldalánál lévő gépkocsi feljárójánál kifeszített lánccal elesett és a földre került. Az esés után a ruházata sárral szennyezett lett és sérülése keletkezett. A panaszos felugrott és tovább futott a már lezárt sorfallal mögötti területre. Hamarosan odaért a Bajcsy Zsilinszky u. sarkánál lévő Rendész (...) -es egységhez, akiket odakiabálva felszólították a panaszos elfogására. A Rendész (...) -es egységből r. törzsászlós. elfogta őt, de mivel ellenállt, a földre vitte. Az intézkedő rendőr elmondása szerint a panaszos többször felszólították, hogy hagyja el a területet, ne álljon ellen a rendőri intézkedésnek. A panaszos sérülés és panaszmentesen átadták. Ellene szabálysértési feljelentést tettek. A jelentés szerint a panasossal szemben az előállítás kapcsán az Rtv. 33. § (4) bekezdése alapján az előállítás okáról tájékoztató, illetve az előállítás idejéről szóló igazolás kiállításra került. Az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a panaszos a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) 2. § (8)–(9) bekezdései, valamint a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás 36/A. pontja alapján megkapta.

7) A panaszos előállítás alatt történt meghallgatásáról készült jegyzőkönyv szerint a panaszos eljárás alá vont személyként 2009. március 15-én 22 óra 4 perckor hallgatták meg. Ennek során a panaszos a jegyzőkönyv „nyilatkozom” részének aláírásával élni kívánt nyilatkozattételi jogával, így a szabálysértési hatóság ezen nyilatkozat értelmében hozta meg döntését. A panaszos nyilatkozatában előadta, hogy az Opera házhoz kivezényelt kutyás rendőrökhöz szeretett volna eljutni, ugyanis nagyon szereti a kutyákat, szeretett volna foglalkozni velük. Erre felszólítás nélkül rárontott két vagy három rendőr, így megpróbált elmenekülni. Az üldöző rendőrök elfogták őt, de – a vallomásban foglaltak szerint – „a szokásos rendőri eljárás történt, nem bántották, nem rúgták, végig normálisak voltak vele a rendőrök, nincs miért panaszt tennie”.

8) A panaszos rendezvényről való előállításáról kitöltött jelentőlapon az előállítás kapcsán tényállásként arra való utalás szerepel, hogy az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28) Korm. rendelet 40/A. §-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetése miatt került sor intézkedésre vele szemben.

9) A panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolás szerint ő 2009. március 15-én 19 óra 15 perctől 2009. március 16-án 0 óra 30 percig, személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedés miatt a BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi

Főosztály Gyorskocsi utcai objektumában tartózkodott. Ezen időtartam alatt sérülése és panasa nem keletkezett. Az igazoláson az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának és a Magyar Helsinki Bizottságnak az elérhetőségei tévesen vannak megjelölve, valamint nincs feltüntetve a Testülethez való fordulás lehetősége.

10) A panaszost jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetése miatt elmarasztaló határozat szerint őt 2009. március 15-én ezen szabálysértés elkövetése miatt 40 000 Ft pénzbírsággal sújtották. A határozat felülvizsgálatát a közléstől számított nyolc napon belül, halasztó hatályú kifogás benyújtásával lehet kérni. Az Indokolás a történeti tényállást lényegében a rendőrségi dokumentumok ismeretében, annak megfelelően rögzíti. A szabálysértési előadó a panaszos és a rendőrök által elmondottak alapján a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetését bizonyítva látta, mivel a rendőri intézkedésnek volt megfelelő jogalapja, hiszen cselekményével megvalósította a 218/1999. (XII. 28) Korm. rendelet 40/A. §-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség tényállását.

III.

A konkrét panasz kapcsán – a Testület álláspontja szerint – a kifogásolt rendőri intézkedések érintették a panaszos emberi méltóságához való alapvető jogát, személyi szabadságát, panaszjogát, valamint összefüggésbe hozhatók a megalázó elbánás alkotmányos tilalmával.

Az Indokolás alább következő részeiben a sérelmezett rendőri intézkedéseket ezen alapvető jogokkal összefüggésben értékeli a Testület.

Azzal a körülménnyel kapcsolatban, hogy a panaszossal szemben a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetése miatt előállították, a Testület a következőket állapította meg.

1) Az Rtv. 11. § (1) bekezdésének első fordulata szerint: „A rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmességgel”. Az arányosság követelményét az Rtv. 15. §-a a következőképpen fogalmazza meg: „(1) A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. (2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.” A 17. § (1) bekezdése szerint: „A Rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.” A 19. § (1) bekezdése alapján a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik

– mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

Az Rtv. 33. § (2) bekezdésének f) pontja szerint: „A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható.

Annak megítélése kapcsán, hogy a rendőrség a fokozott ellenőrzés elrendelésének lehetőségével az említett napon indokoltan élt-e, a Testület jelentőséget tulajdonított a közelmúlt rendezvényekkel összefüggő tapasztalatainak. Ebből kiindulva, tekintettel a rendezvények és várhatóan a résztvevők igen nagy számára, alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve azok közelében rendbontók megjelenésére, a közrendet és köznyugalmat megzavaró eseményekre. Ezért a Testület megítélése szerint a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést. A fokozott ellenőrzés keretein belül a rendőrség az Rtv. 46. § (1) bekezdésének d) pontja szerint területet lezárhat és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti. A panaszos ezen kötelezettségét többszöri felszólítás ellenére sem teljesítette, így megalapozottnak látszik a 218/1999. (XII. 28) Korm. rendelet 40/A. §-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség tényállása.

A fent leírt tényállás és az idézett jogszabályhelyek egybevetésével megállapítható, hogy a panasszal szemben a helyszínen fogantatosított intézkedések (igazoltatás, kényszerítő eszköz alkalmazás, előállítás) megfelelő joggal történtek.

2) Mivel a fentiek szerint a törvényes jogalap megállapítható, a Testületnek abban kellett állást foglalnia, hogy szükséges és arányos intézkedés volt-e a panaszos előállítása. Az Rtv. már hivatkozott 33. § (2) bekezdése szerint megállapítható jogalap esetén a rendőrség az érintettet „előállíthatja”. (Ugyanígy fogalmaz a Szabs. tv. 76. §-a.) A rendőr tehát mérlegelhette, hogy szükséges és arányos-e a panaszos előállítása az adott helyzetben.

A tárgybeli panaszügyben vitathatatlan, hogy a panaszos jogellenes magatartást tanúsított, amikor többszöri felszólítás ellenére folytatta cselekményét. Az Rtv. 33. §-ának (2) második bekezdésében írt diszpozitív rendelkezés (állíthatja) az intézkedő rendőr mérlegelési jogkörébe helyezi annak eldöntését, hogy él-e az előállítás eszközével. Vizsgálható tehát, hogy a panaszos előállítása megfelelt-e az arányosság és a fokozatosság Rtv. szerinti követelményeinek.

Az Rtv. vonatkozó jogszabályhelyéhez fűzött részletes indokolás kiemeli, hogy: „Mindkét intézkedés [elfogás és előállítás] közös vonása a személyi szabadság megvonása, az érintett személy időleges rendőri fennhatóság alá helyezése, valamely hatóság vagy más szerv hivatalos eljárásának lefolytatása céljából”. Mindebből az következik tehát, hogy az előállítás elsődleges célja az érintett személy rendőri

fennhatóság alá helyezése, annak érdekében, hogy a szükséges hivatalos eljárás lefolytatható legyen.

A konkrét esetben a Testület figyelemmel volt arra, hogy az előállításról szóló rendőri jelentésben szereplő indokként az intézkedő rendőr a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetését jelölte meg. A Testület mindezekre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy a panaszossal szembeni előállítás során az arányosság követelménye nem sérült.

A Testület tehát megjegyzi, hogy az előállítás ténye a rendőri mérlegelési jogkör keretein belül igazolható joggalappal bírt.

A panaszos beadványának második felében az előállításával kapcsolatos körülményeket kifogásolta. Sérelmezte, hogy előállításának időtartama alatt levetköztették, a kamerába mondatták adatait, végigkamerázták a testét, majd fogdába helyezték. A panaszos hozzátartozóit sem értesíthette ez idő alatt, valamint jogi képviselő igénybevételét sem tették lehetővé számára.

3) Az Rtv. 2. § (1) bekezdésének második fordulata szerint: „A Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.” A 18. § (1)–(3) bekezdései alapján: „(1) A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalos vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát. (2) A Rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni. (3) A fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.” A 31. § szerint: „(1) Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. (2) A ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szeméremszétséges módon (4) Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.”

Az értelmező rendelkezések között pedig az Rtv. 97. § b) és h) pontjai így szólnak: „b) ruházat: az intézkedéssel érintett személy testén viselt, illetőleg az intézkedés helyszínén nála lévő, vagy a közvetlen felügyelete alatt, illetve rendelkezésére álló ruházat, csomag és tárgy; h) fogvatartott: akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott

hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (örizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett)”. A Szolgálati Szabályzat az előállító helyiségre vonatkozó szabályok között, az 51. § (3) bekezdésben így rendelkezik: „Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A Testület idézi a Jelentés Megállapításainak IV. részében foglaltakat is: „Az előállítás foganatosítására meghatározott szabályok nem rendelkeznek arról (így elő sem írják kötelezően), hogy az elhelyezést megelőzően – az előzőekben bemutatott – alapos, meztelenre vetkőztetéssel járó ellenőrzést le kellene folytatni. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 51. § (3) bekezdése szerint az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított (...). Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. (...) A fogvatartottak befogadási eljárása azonban lehetővé (de nem kötelezővé!) teszi a motozást. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: fogdaszabályzat) alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogvatartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki. (Figyelemmel arra, hogy a fogdaszabályzat a fogvatartott fogalmát kizárólag annak alkalmazásával összefüggésben határozza meg, nem okozhat valós problémát az sem, hogy az Rtv. 97. § h) pontja fogvatartott fogalmát ettől eltérően határozza meg.) (...) A befogadás fogdaszabályzat 16. § (1) bekezdése pedig a következőképp rendelkezik: »Befogadáskor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüreges orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.« 2009. március 15-én az előállítások foganatosítására ugyan egyébként rendőrségi fogdaként működő épületben került sor, azonban a legelemibb gondosság esetén meglehetősen könnyedén megállapítható lett volna, hogy a vizsgált esetben nem a fogvatartottak befogadására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (...) Mindezek alapján megállapítottam, hogy a rendőrség eljárása az előállítottak levetkőztetése miatt az embertelen és megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszaélést okozott. A rendőrség vizsgált előállítások során folytatott eljárásának nem lehetett indoka az sem, hogy a fogvatartott fogalmát a fogdaszabályzat (mint speciális szabály) az Rtv.-nél (mint generális szabálynál) szűkebben határozza meg.”

A kifogásolt levetkőztetéssel kapcsolatban – amely a panaszoson kívül másokat is érintett, akik ugyanott kerültek előállításra – a Testület emlékeztet arra is, hogy a Rendőrség belső vizsgálatot rendelt el. Ezen vizsgálat megállapításai az Indokolás II. részének 4) pontjában olvashatók. A Rendőrség közleménye szerint

(www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűtlenségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

4) A Testület a Fogdaszabályzat idézett 1. §-ának (1) bekezdését, 16. § (1) bekezdését, az Rtv. 31. §-át, valamint a Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdését egymásra való tekintettel értelmezve megállapította, hogy a Fogdaszabályzat 16. § (1) bekezdése volt az a rendelkezés, amely alapján a panaszost a rendőrök levetkőztették és így testrészeit hosszasan, különböző pózokban nézegették. A rendőrségi dokumentumok nem nevesítik egyértelműen a panaszos által elszenvedett ezen intézkedést, a Testület értelmezésében nyilvánvalóan nem tekinthető a ruházat átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg (ezért nem volt kötelező orvos bevonása). A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet – erre ugyanis motozás során lehetőség van, még ha a megmotozott személy testüregeit nem is vizsgálják át, az ugyanis motozás során nem kötelező, az a motozásnak nem fogalmi eleme. [A Testület mellékesen megjegyzi, hogy akkor is szükségtelen és aránytalan lett volna a panaszos Fogdaszabályzat szerinti megmotozása, ha azt az esetben nem tévesen alkalmazták volna, a 16. § (1) bekezdése ugyanis azt csak „szükség esetén” teszi lehetővé, márpedig a panaszossal kapcsolatban a rendelkezésre álló dokumentumokban semmi nem mutatott arra, hogy szükséges lett volna megmotozni (önkárosításra vagy a fogvatartás biztonságának veszélyeztetésére alkalmas tárgyat próbálna a testfelületén becsempészni).]

A Testület a BRFK hivatalvezetőjének összefoglaló jelentését a következővel kívánja kiegészíteni. Az összefoglaló jelentés szerint belső vizsgálat folyt a kérdéskörben, melynek során megállapítást nyert, hogy a fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor „az előállított személyek teljes, levetett ruházatát, ezt követően testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés aránytalan és indokolatlan volt.” A fent kifejtettek miatt – különös figyelemmel a jogszabály személyi hatályát megállapító 1. §-ának (1) bekezdése rendelkezéseire (örizetes, előzetes letartóztatott, elítélt és a szabálysértési elzárást töltő) – a panaszossal mint előállítottal szemben a Fogdaszabályzat nem volt alkalmazható, így levetkőztetésének és ilyen módon történő átvizsgálásának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben foganatosított intézkedés (motozás) jogtalan volt. A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják. A panaszos esetében ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélküli motozás súlyosan sértette a panaszos emberi méltóságához való alapvető jogát, és beleütközött a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába is – amelyet egyébként mind a Fogdaszabályzat, mind az Rtv. speciálisan is nevesít.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jogbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék. A probléma megoldása érdekében a Testület jelezni fogja aggályait az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek.

5) A panaszbeadvány azon részét illetően, amelyben a panaszos azt sérelmezte, hogy hozzátartozója értesítését nem tették lehetővé számára, a Testület a következőket állapította meg. Az Rtv. 18. § (1) bekezdése teljesen világosan fogalmaz, amikor kötelezően előírja, hogy fogvatartott részére [és itt az Rtv. 97. § h) pontja szerint az előállított is fogvatartott] biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. E törvényhellyel kapcsolatban a Testület már a 130/2008. (XI. 5.) sz. állásfoglalása Indokolása IV. részének 2) pontjában felhívta a Rendőrség figyelmét arra, hogy ezt a lehetőséget elsődlegesen a panaszosnak kellett volna biztosítani, és csak akkor a Rendőrség feladata a hozzátartozó vagy más személy értesítése, ha a fogvatartott nincs olyan helyzetben, hogy e jogával élhessen.

Mindazonáltal jelen ügyben a Testület a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jog sérelmében a panaszos, valamint a rendőrség állítása szerinti feloldhatatlan ellentét miatt nem tud állást foglalni.

V.

A fentiek szerint a Testület a panaszossal szembeni intézkedések során súlyos alapjogsérelmet állapított meg, és az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2009. június 24.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök,
előadó testületi tag

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes,
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Kádár András Kristóf
testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület